

סיון התשע"ג

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

**ברכת כהנים
לפרשת נשא**

היות המברך כהן, מבניו של אהרן! הקושי מחריף בשל ההלכה הידועה שמביא הרמב"ם קודם לכן (פיי"ד, ה"ג): **ושליח הציבור מקרא אותם מלה במלה והם עונים, שנאמר: 'אמור להם' - עד שיאמרו.** כלומר טקס אמירת הברכה ערוך בצורה המבליטה את העדר תפקידו של הכהן; לא זו בלבד שהקב"ה הוא המברך, הכהן אף איננו יוצר את הברכה, הוא רק חוזר על דברי המקרא המורים לכהן מה לומר.

אם נדייק בלשון הכתוב נראה שהכתוב לא הסתפק בעצם קביעת הברכה, אלא הוא מביא את נוסחה המדויק ומקדים: "כה תברכו". הרי זו קביעה מדוקדקת של נוסח הברכה, והכהנים אינם מורשים אפוא לברך איש איש בסגנונו. אפשר שכוונת הכתוב היא להבליט את המקור האלוקי של הברכה, ולהמחיש את התפיסה שהכהנים אינם אלא כלי להעברת השפע האלוקי. דברי ה' החותמים את הנושא יכולים לשמש כהכרזה מפורשת על מקור ההתברכות: "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם". בהבינו את כינוי המושא החבור כמוסב על העם, אפשר לראות בכך הארה תאולוגית: אמנם מפי הכהנים מושמעת הברכה, אך המברך האמיתי הוא הקב"ה (כינוי הגוף "אני" מטעים את מקור ההתברכות: אני ולא השליח).

תפקידו של הכהן המברך:

על מנת להבין את תפקידו של הכהן המברך, עלינו לעיין בפרשת שמיני - שם מופיעה ברכת אהרן לראשונה (ויקרא, ט', יב):

"וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים"
רש"י שם מפרש:
"ברכת כהנים - יברכך, יאר, ישא."

בין כל הנושאים שבפרשה, ברכת כהנים היא פרשה לעצמה. פרשה זו נאמרה למשה ביום כלות הקמת המשכן, לאחר ארגון מחנה ישראל איש על דגלו ושבוטו, כשבאמצעו מוצב המשכן ומחנות הכהונה והלווייה סביבו. ומסביר האברבנאל את הקשרה של ברכת כהנים בפרשתנו:

כי אחרי שצוה השם במצות הסוטה ובמצוות הנזיר... צוה בברכת הכהנים. מפני שבהיות המחנה כלו על הסדר הא-להי היה המחנה קדוש יפה אף נעים. ולכך צוה יתברך למשה שיצוה לאהרן ולבניו סגנון הברכה אשר יברכו בזאת את בני ישראל כלם.

כלומר על פי האברבנאל מתקשרת ברכת כהנים לסידור המחנות המופיע לפניו, ולאחר הכנת המחנה המתוקן, הגיע הזמן לברכה.

הסבר אחר המקשר את ברכת כהנים לחנוכת המשכן המופיעה מיד אחריהמציע האמורא הארץ-ישראל ר' יהושע בן לוי (פסיקתא רבתי ה, יא), המתייחס לכתוב "מזבח אדמה תעשה לי... בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיד" (שמי' כ: כא), ולפיכך "כשעשו המשכן נתן להם הקב"ה את הברכות"

כידוע מידי בוקר בבוקר מתברכים אנו מפי בני אהרן ב"ברכה המשולשת הכתובה בתורה", ועל ברכה זו כתב הרמב"ם בהלכות תפילה (פט"ו, ה"ז):

ואל תתמה ותאמר מה תועיל ברכת הדיוט זה, שאין קיבול הברכה תלוי בכהנים אלא בהקדוש ברוך הוא, שנאמר: 'ושמו את שמי ואני אברכם'. הכהנים עושין מצוותן שנצטוו בה והקב"ה ברחמיו מברך את ישראל כחפצו.

הרמב"ם כאן עונה על שאלה המתעוררת בפי רבים, כיצד מלים שמוציא כהן הדיוט מפיו מסוגלות להוריד שפע א-להי לעולם.

אבל, דברי הרמב"ם מעוררים תמיהה בדבר תפקידו של הכהן בטקס זה; וכי אין שום משמעות וחשיבות לעצם

אהרן ביום הקמת המשכן. הקדושה השורה על הכהן, נותנת לו עוצמה ויכולת לברך ולהשפיע על שאר אחיו. על כן, לפני שמברך הכהן את אחיו אומר הוא בנוסח ברכת המצוה:

"אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וציונו לברך את עמו ישראל באהבה."

מאיך, ברכת הכהן איננה ברכתו שלו, אלא ברכתו של ה'. אין כאן האצלה אישית מרוחו ומקדושתו של הכהן על אחיו הישראלים, והיוזמה לברכה איננה באה מצידו. הקב"ה הוא המשפיע שפע לעמו, והכהנים אינם אלא משרתיו שמבצעים בפועל את החלת הברכה - כשופר בפיו של התוקע. כך אומרים הכהנים לאחר הברכה:

"רבונו של עולם, עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה עמנו כמה שהבטחתנו."

צודק אם כן הרמב"ן שפרש את ברכת אהרן בפרשת שמייני כהאצלה ספונטנית שבאה ע"י יוזמה שלו. וצודק גם רש"י שקישר את ברכת אהרן בשעתו לברכת בניו לדורות.

כלומר, התורה דורשת מן הכהנים לומר נוסח קבוע של ברכה כשליחי ה', מתוך אותה תחושה שחש אהרן ביום הקמת המשכן, כיוזמה אישית של הכהן שמאציל שפע א-להי על אחיו מכוח קדושתו.

לאור האמור, נוכל להבין כמה מהלכות נשיאת כפיים:

1. אע"פ שהכהנים הם המברכים, אין להם רשות לפתוח בברכה עד שישמעו מפי המקרא, ככתוב "אמור להם". זאת משום שהכהן איננו יוזם את הברכה אלא רק מעביר את ברכת הקב"ה לעמו. יחד עם זאת, לא ניתן לוותר על מציאותו של הכהן ולומר לחזן המקרא שיברך בעצמו, שכן יש משמעות לקדושתו של הכהן שמאציל כביכול מעצמו שפע א-להי על אחיו, כאהרן בשעתו.
2. מפורסמים הם דברי רש"י בפירושו: "ואני אברכם - לישראל... דבר אחר - לכהנים". שני הפירושים מתקבלים על הדעת ומתישבים בלשון הפסוק, ומדוע אם כך, לא הוסיפה התורה עצמה ביאור המסביר את הכוונה? על פי הצעת הרב טי אין כאן קושי שהרי שני הדברים גם יחד נכונים. כשאנו דנים בברכת כהנים כטקס אמירת נוסח שהקב"ה קבע, מובן ש"אני אברכם" מתייחס לישראל. כשאנו דנים בברכה שהכהנים אומרים מעצמם, כיוזמה שלהם כביכול, אזי "ואני אברכם" מתייחס לכהנים, כשכר על יוזמתם החיובית.
3. בפיי"ד מהלכות תפילה, הבחין הרמב"ם בצורה ברורה, בין ברכת כהנים במקדש ובין ברכת כהנים בגבולין.

במקדש - "כהנים מברכים אחר שישלימו עבודת התמיד של שחר... ואומר השם ככתבו והוא השם

הרמב"ן ביסס הבנה זו לאור סמיכות הפרשיות בפרשת נשא. שם נאמר מיד לאחר ברכת כהנים: "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן", ומסתבר אם כן שברכת כהנים נאמרה ביום חנוכת המשכן, כלומר - ביום השמיני למילואים. ביום זה עצמו מסופר בפרשת שמייני "וישא אהרן את ידיו... ויברכם".

אמנם, הרמב"ן עצמו העדיף לפרש שברכת אהרן שמדובר בה בפרשת שמייני, איננה הברכה המשולשת האמורה בפרשת נשא:

"כי אהרן פרש כפיו לשמים וברך את העם כאשר עשה שלמה... ולפיכך לא הזכיר הכתוב שציווה אותו משה לעשות כן."

פשוטו של מקרא, נוטה לפירושו של הרמב"ן, מכיוון שאין כל רמז לברכת "יברכך, יאר, ישא" בפרשת שמייני. כמו כן, ברכת אהרן שבפרשת שמייני נאמרה בסיומה של עבודת ימי המילואים, לפני ששכינה ירדה לשרות במשכן, ומסתבר שברכה זו היתה ברכה ספונטנית שיצאה מפי אהרן וביטאה את התרגשותו מהרגע הנשגב. קשה לומר שבברכה זו מילא אהרן ציווי של ה' שאמר למשה שיאמר לאהרן שיאמר לישראל יברכך וכו' (רש"י מודה שהברכה שמתוארת בפסוק הבא "ויצאו ויברכו את העם" איננה ברכת כהנים, אלא "אמרו: ויהי נועם ה' א-להינו עלינו" - יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם.)

אעפ"כ, אי אפשר להתעלם מסמיכות הפרשיות שציין הרמב"ן כביסוס לשיטת רש"י. לכן נראה שיש קשר בין הציווי "כה תברכו את בני ישראל" שנאמר בפרשת נשא לפני "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן", לבין ברכת אהרן בפרשת שמייני שנאמרה ביום הקמת המשכן. גם חז"ל קישרו בין הפרשיות ולמדו כמה מהלכות כהנים, מברכתו של אהרן שנאמרה בנשיאת כפיים. הרב דוד טי מציע לבאר את היחס שבין שתי הפרשיות באופן הבא: מבחינה עקרונית, שתי הברכות הללו קשורות זו בזו. והראיה שביום הקמת המשכן אהרן ברך ומשה נצטוו לומר אל אהרן "כה תברכו", וסדר המאורעות המדויק איננה עקרוני לעניינינו, יתכן שאהרן ברך את ברכת כהנים כנוסח שאמר לו למשה (ופרשת נשא קדמה למסופר בפרשת שמייני, כפרש"י), ויתכן, שאהרן יזם ברכה מיוחדת, ספונטנית, ובעקבותיה נצטוו משה לומר לבני אהרן לדורות "כה תברכו..." (פרשת שמייני קדמה לפרשת נשא). מכל מקום, התורה בחרה להפריד בין הברכה שנאמרה ע"י אהרן בשעתו, לבין הציווי לדורות, על מנת להדגיש את שני הפנים המאפיינים את ברכת הכהנים, כפי שנבאר:

מחד, ברכת הכהן הינה ברכה ספונטנית היוצאת מליבו של הכהן, המנהיג הרוחני של העם, כפי שיצאה מפיו של

מאמרו של התנא ר' אלעזר בן עזריה, "אם אין קמח, אין תורה" (אבות ג', יז), מובא בדברי ר"ע ספורנו כדי להבהיר את מהות ההצלחה החומרית: אין היא בחינת הגמול המצופה, אלא אך אמצעי לאפשר התעלות רוחנית. כיוצא בזה אנו מוצאים בדברי רש"ר הירש:

"הברכה הראשונה מברכת את ישראל בהצלחת נכסיהם הגופניים והחמריים ובהגנה מפני כל השפעה מזיקה"

הברכה השנייה היא, לדבריו, ברכה רוחנית:

"להבין את דבריו בתורה ובנבואה; הוא יכשיר אותך ללמוד מהן את הנהגתו בהיסטוריה ואת תפקידך בחיים"

ואם נצל את הברכות הקודמות כהלכה – הנהגת ה' בעולם תתמקד בנו, אך לא תרחיק אותנו מהאנשים, אלא אדרבה:

"כל בעלי הרגש והמחשבה שמסביבך יראו בך השלמה לעצמם; אליך ישאפו, ובך יראו את היסוד להווייתם."

ביאורים מגוונים ניתנו לפרטי הברכות, נציין עוד את הסברו של קאסוטו. לדבריו, הפסוק הראשון מורכב מ"איחול חיובי ואיחול שלילי": יברכך – הענקה מכל הטוב שבעולם, וישמרך – הגנה מכל דבר רע. לפי זה, נזכרות בפסוק שתי פעולות עצמאיות, שיש ביניהן יחס של השלמה – הסרת הרע והענקת הטוב. ואילו בפסוק השני רואה קאסוטו פעולה ותוצאתה – התבוננות ה' אליך תהיה בפנים מאירות, פנים של רצון, ומתוך כך יחון אותך, ייטיב לך. יחס כזה הוא מוצא גם בפסוק השלישי – פניו המאירות תהיינה תמיד נשואות אליך, ומתוך כך יביא אותך לטובה ולשלמות.

הערה: השורשים ב'ר'כ' ושי'מ'ר' מופיעים בברכה זה לצד זה באותו פסוק, וזו פעם יחידה בתנ"ך. מחוץ לברכת כוהנים ישנם כמה מקומות במקרא שהם מופיעים בקרבה טקסטואלית (מעבר לגבולות הפסוק הבודד), אך כמעט בכל ההופעות הללו, פרט לשתיים, שי'מ'ר' הוא פעולת האדם, המגלה נאמנות לדבר ה', וב'ר'כ' הוא תגובת ה' לנאמן אליו. היוצאים מן הכלל הם:

א. דברי ה' ליעקב בהתגלותו אליו בבית-אל (בראשית כ"ח יד-טו):

"ונברכו בך כל משפחת האדמה ובזרעך. והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך" וגו'

ב. הבטחת ה' לשומרי מצוותיו (דברים ז' יב-יג):

הנהגה מיוד הא ואו הא...", ואילו במדינה - "... ואין מזכירין שם ה' במפורש."

ומציע הרב טי לבאר את השוני שבין הברכות במקדש ובמדינה לאור הני"ל: במקדש, ביתו של הקב"ה, מודגש הפן שבו הקב"ה הוא המברך. חלק מעבודתם של משרתי ה' במקדש, להשמיע את דבר ה', כשלוחיו - ולכן מברכים בשם המפורש.

בגבולין לעומת זאת, הברכה אינה נאמרת בקרבן אלא בתפילה, וככזו הרי שהיא מדגישה את הפן השני שבו הכהן יוזם ברכה שבה הוא מתפלל לקב"ה שיריד שפע לעמו, וככל התפילות אין מזכירין את השם המפורש.

המבנה של ברכת כהנים

אחד הדברים הבולטים בברכת הכוהנים הוא המבנה המדורג שלה. היא נחלקת לשלושה היגדים, שלוש ברכות המתארכות והולכות. המבנה הבסיסי המשותף לכל שלוש הברכות – שני פעלים בעתיד בלשון נסתר, כשביניהם מופיע שם ה' (והוא המילה השנייה בכל אחת משלוש הברכות):

יְבָרְכֶךָ ה' וַיְשַׁמְרֶךָ.

יָאֵר ה' פְּנֵיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנְדְּ.

יִשָּׂא ה' פְּנֵיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם.

כמו כן, בברכה הראשונה שלוש מילים, בשנייה – חמש, ובשלישית – שבע, וכן קיימת הדרגה כזו גם במישור האותיות (15, 20, 25 בהתאמה). ונשאלת השאלה האם התופעה הצורנית הזו עומדת בפני עצמה, או שמא היא משקפת הדרגתיות גם בתוכן הברכה?

כמה וכמה מפרשים אכן מוצאים הדרגה גם בתוכן. ולדוגמא מפרש ר' עובדיה ספורנו:

'יברכך'. בעושר ונכסים, שאם 'אין קמח אין תורה'. 'וישמרך'. מן הגזלנים. 'יאר'. יגלה עיניך באור פניו להביט נפלאות מתורתו וממעשיו, אחר שתשיג צרכיך בברכתו. 'ישא ה' פניו אליך'. לחיי עולם... 'וישם לך שלום'. מנוחת שלום שהוא הנצחיות בלי תערובת עונש, הראוי לכל שלם לחיי עולם.

הרב זאב גוטליב, מהדיר הפירוש במהדורת "מוסד הרב קוק", מבחין יפה בין שלושה תחומים בברכה:

"לפי ביאורו הברכות סובבות על שלשה דברים: חומריות העולם הזה (כהכנה לחיי הרוח), חיי הרוח של תורה ומעשים טובים בעולם הזה, חיי עולם הבא לעתיד לבוא."

ויענה אחריהם אמן ואין דבר רע מזיקו. לפיכך מזהיר את בני אהרן ואומר להם 'כה תברכו את בני ישראל'.

על פי המדרש הזה כתיבה מדויקת של הברכה ללא תוספת ומגרעת יש בה כדי להציל את האדם מכל מיני פורעניות, ואף אם רואה אדם בחלום שפורענות מתרגשת ובאה עליו, כאשר ייכנס למחרת לבית הכנסת וישמע ברכת כוהנים ויענה אחריה אמן - הוא מוגן ואין דבר שיכול להזיק לו. המדרש בהמשך לומד זאת ממילות הסיום של הכתוב: "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם", בדגש על המילה "ושמו".

בכיוון זה מפרש הרלב"ג את משמעותה של ברכת כוהנים (במדבר ו' כג):

למדנו שזאת המצוה היא לאהרן ולבניו לבד והוא לברך את ישראל בכל יום בזה האופן הנזכר בזה המקום. והנה לעומק זאת ההערה (= הכונה) לא תרגם בה אונקלוס דבר. 'כה תברכו את בני ישראל' רוצה לומר בזה הלשון שהוא לשון הקודש והיה זה כן כי אם יעתיקו זה המאמר ללשון אחר אולי תפסד הכוונה ותבלבל. ובשם המפורש - שנאמר 'ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם'.

כלומר גם הרלב"ג נשאר בתחום הסוד המיסטי של האותיות והמילים, ומציין כי אונקלוס לא תרגם בברכה דבר. למעשה אונקלוס תרגם את הברכה לארמית אך לא הוסיף עליה ביאור (ואגב בתרגום יונתן אין תרגום לברכה, ורק אחרי שהיא מובאת בעברית מוסיף עליה המתרגם הסברים). הרלב"ג מדגיש את חשיבות אמירת הברכה דווקא בלשון הקודש ולא בשפה אחרת, כיוון שבתרגום עלולים להפסיד את הסוד המיוחד הטמון במילות הברכה ככתבן וכלשונו. כמו כן עיקרה של הברכה טמון בהבנת השם המפורש, דהיינו ידיעת סוד שמו של האל-ל שבעזרתו ירד השפע האלוקי וישרה על בני ישראל. השפע האלוקי הזה הוא בעצם ההשגחה האלוקית המיוחדת בעם ישראל כאשר העם דבק בא-ל. כלומר, תפקידם של הכוהנים הוא ללמד את העם את השם המפורש שבהבנתו יכול להגיע כל אחד מישראל למעלת הדבקות בא-ל ובכך הוא יהיה מושגח באופן אישי (רלב"ג, שם):

"ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, ר"ל שהכוהנים יסדרו סוד שמי על בני ישראל באופן שידעוהו כלם ואז אברכם מצד דבקות השגחתי בהם".

היו חכמים נוספים במאה השש עשרה שהסבירו את ברכת הכוהנים כפעולה הבאה ללמד את העם את סוד השם המפורש, כדי שבעזרתו יוכל השפע האלוקי לחול עליהם. כך למשל ר' שלמה לבית הלוי בספרו "דברי שלמה" מסביר כי הכוהנים, בעזרת השם המפורש המצוי

"והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם ושמר ה' א-להיך לך את הברית ואת החסד... ואהבך וברכך והרבך" וגו'.

בכתובים אלה, כמו בברכת כוהנים, השמירה היא עצמה ברכת שמים. בפסוקים מספר דברים השמירה כברכת שמים ("ושמר") מופיעה לאחר השמירה שהיא מעשה אדם ("ושמרתם"). ניסוח זה מבליט את ה"מידה כנגד מידה": כיוון שתשמור את משפטי ה', יגמול הוא לך בשמירת ברית האבות. לעומת זאת הניסוח בבראשית כ"ח מבליט את העדר ההתניה: הברכה ליעקב אינה מותנית בשמירת המצוות או בעשייה כלשהי מצד יעקב, אלא היא ניתנת לו מעתה בלא כל דרישה מוקדמת. הוא הדין בברכת כוהנים; עם ישראל נחשב ראוי לברכה מעצם מעמדו כעם ה' ואין כאן דרישה שהיא תנאי להתברכות זו.

בביאורו לפסוק התוכף לברכת הכוהנים, "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן" (במדבר ז' א), מביא רש"י דרש זה:

"כלת' כתיב, יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה".

דרש זה הוא ביטוי ציורי למעמדו של עם ישראל בחנוכת המשכן, כמחדש את ברית סיני. ובמעמד חגיגי זה של חידוש הברית מעניק הקב"ה (החתן) את מתנתו לעם ישראל - את הברכה המיוחדת לעם ישראל, ברכה בלא תנאי אלא מתוקף מעמדו על פי ברית סיני, ע"י הכהנים בני אהרן שהקב"ה קידש אותם ובחר בהם כשליחיו.

נספח: ההיבט המיסטי של ברכת כהנים (על פי שיעור של פרופ שאול רגב מאוניברסיטת בר אילן)

מדרש המצוי בשיר השירים רבה, מלמד אותנו שבברכה זו ישנו סוד מיסטי הקשור בצורה זו או אחרת למילות הברכה ולמשמעותן (שיר השירים רבה ג, ו):

'הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה', ר' ביבי בשם רבי אלעזר בר' יוסי פתר קרייה בברכת כהנים, 'הנה מטתו', הנה מטותיו ושבטיו הוא מה דאת אומר (חבקוק ג:ט) שבעות מטות. 'שלשלמה', של מלך שהשלום שלו. 'ששים גבורים סביב לה', אלו ששים אותיות שבברכת כהנים. 'מגבורי ישראל', שהם מגברין את ישראל. 'כלם אחוזי חרב', אמר ר' עזריה דברים מבורכין בגבורה, יברך ה', יאר ה', ישא ה'. 'מלומדי מלחמה', שהם נלחמים בכל מיני פורעניות שיש בעולם. 'איש חרבו על ירכו מפחד בלילות', שאפילו אדם רואה בחלמו חרב מחתכת בירכו מה יעשה ילך לבית הכנסת ויקרא קריאת שמע ויתפלל תפלתו וישמע ברכת כהנים

קללה ולהחליש את העוצמה המיוחדת שלו. לא מן הנמנע שהסדר המסוים הזה של השבטים מסביב, כשבאמצע מחנה כהונה ולוויה ובתוכו המשכן, היה בו כדי למשוך שפע. בל נשכח כי כל מעשה המשכן על כל מרכיביו וממדיו היה בו, לפי כמה מן המפרשים (למשל, אבן עזרא) כוח ויכולת להורדת השפע הקוסמי. לכן, הברכה המיוחדת של אהרן הכהן נועדה לנטרל כל אפשרות של השפעה שלילית על העם, מה שמכונה בלשון העם 'עין הרע'.

גם ר' מרדכי הכהן בספר דרשותיו "מר דרור" ממשיך קו מחשבה זה ואומר כי הברכות הללו הם קמיע שה' שם על בני ישראל באמצעות הכוהנים כדי שלא תשלוט בהם עין הרע (דף עו ע"א):

על ידי ברכות אלו הוא ממש קמיע שנתלה בך וזה שכתוב 'ושמו את שמי על בני ישראל' שבה תולים ממש קמיע שמי על בני ישראל, 'ואני אברכס' שלא תשלוט בהם עין הרעה. והגיד הכתוב שזה הענין נתקיים תכף שהוא אמר 'ויהי ביום כלות משה' שבירכס קודם ה' יתברך שלא תשלוט בהם עין רעה ביום כלות משה.

עין רעה זאת תגרום לכך שהשפע האלוקי לא יוכל לעבור ולהגיע לעם ישראל, לא במאורע המיוחד של הקמת המשכן וחנוכתו ולא בעתיד. ההגנה מפני עין הרע קודמת להחלת השפע על ישראל, וברכת כוהנים משמשת מעין קמיע תמידי בעם ישראל, כדי שברכת ה' תוכל לדבוק בהם (דף עה ע"א):

"אפילו הטובה הבאה מאתו ית' והארת פניו אלינו צריך שתקדים ברכתו אליה כדי שלא תשלוט בה עין רעה"

לסיכום, המשותף לגישות שהבאנו הוא בהעלאתה של ברכת כוהנים לרמה של ברכה מיסטית, אם בשל הסוד שבאותיות ואם בשל היותה כקמיע נגד עין הרע. גם גישתו של אלבידה רומזת לרעיון הראשון של הסוד, אם כי הוא מבטא זאת כמשהו שאינו נתפס בשכל, דהיינו שאינו בתחום ההיגיון.

בברכה, משמשים מעין צינור להורדת השפע האלוקי. כיוון שהכוהנים מושגחים יותר מהמון עם ישראל, בהיותם קרובים יותר לא-ל ולעבודתו, הם יכולים להאציל מן השפע הזה על שאר העם על ידי אמירת הנוסח המיוחד של הברכה. בשמירה על נוסח הברכה כפי שהוא, ישנה גם אמירה של הכוהנים לעם שאין זו ברכתם שלהם, אלא ברכת הא-ל שהם המעבירים אותה אל העם. תפקידם של הכוהנים בברכה זו הוא תפקיד חינוכי בעיקרו- לכוון את ישראל אל המשפיע האמתי שהוא ה' (דף קלט ע"א):

ולכן נצטוו אהרן ובניו להיותם מושגחים משרתי ה' דבקים עמו שהם יהיו המברכים לישראל ואומרו כה ר"ל בזה הלשון על ידי שם המפורש להורות שאין ברכתיהם באות במקרה רק בהשגחה מאת ה' ושפעו... ולפי שלא יחשוב החושב שהשי"ת צריך אמצעים כדי להטיב ולברך לזה אמר שאין הכוונה אלא ששימו את שמו על בני ישראל כלומר יכוננו ויאמרו לישראל שה' יתברך בעצמו ובכבודו משגיח בפרטות על האומה הנבחרת והוא ית' המברך אותם כי הם אינם רק מודיעים אל העם ששמו ית' הוא עליהם.

בהמשך רומז ר' שלמה לבית הלוי גם לדעה האחרת המובאת להלן שהברכה היא מעין סגולה שתפקידה לשמור את עם ישראל מן המזיקים, בין אם מזיקים אלה הם גרמי שמים או מזיקים אנושיים המקיפים את עם ישראל ורוצים להזיק לו באופן תמידי. ציר הפרשנות השני מצוי במדרש אחר ועל פיו יש בברכה סגולה מיוחדת אלא שהיא סגולה מונעת (מדרש אגדה) (בובר) במדבר פרק ז ד"ה ויהי ביום):

'ויהי ביום כלות משה'. ולמה כתוב תחלה ברכת כהנים ואחר כך הקמת המשכן, משל למלך שהשיא את בתו ושלטה בה עין רע ומתה, כשבא להשיא בת אחרת עשה לה קמיע כדי שלא יגע בה עין רע. כך כשנתן הקב"ה התורה לישראל ניתנה בפומבי, ושלט בה עין הרע ונשתברו הלוחות כמו שכתוב וישבר אותם תחת ההר, כשבא להשרות ביניהם המשכן מה עשה, כתב תחלה ברכת כהנים במקום קמיע כדי שלא תשלוט בה עין רע.

על דרך זו מסביר גם אברבנאל את משמעות הברכה, בהתחשב במיקומה בפרשה ובספר במדבר בכלל. לציווי על הברכה קדם סידור המחנות והחניה. כל עוד לא היה המחנה מסודר לא בלט ייחודו של עם ישראל ולא ניתן היה לאמוד את כוחו. אולם לאחר שמשה סידר את השבטים בסדר מסוים איש על דגלו, אפשר היה כבר להשקיף מלמעלה ולאמוד את המספר, לראות את כוחו, מבנה המחנה וכו', בדיוק כפי שעשה בלעם מאוחר יותר. מראה כזה מביא להבנה שלא די בכוח פיזי כדי לנצח את העם אלא צריך כוח אחר, אולי כח מאגי, כדי להביא עליו